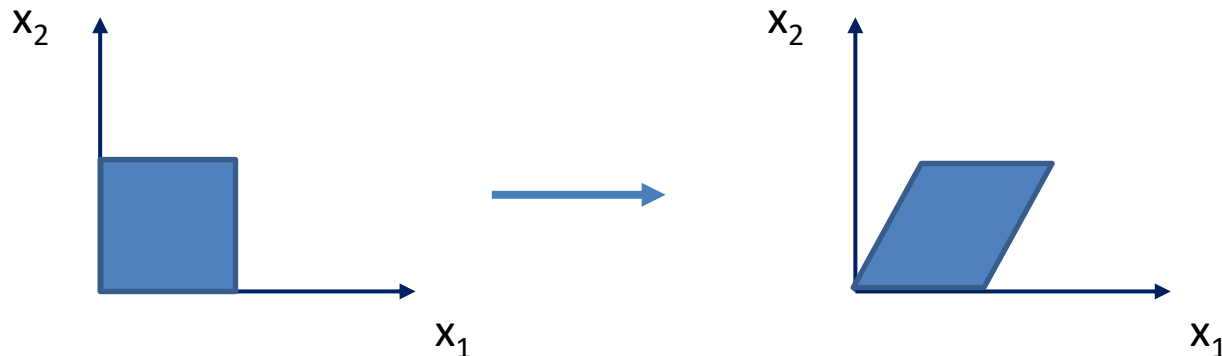

Matrisfaktorisering Datorgrafik Underrum, dimension och baser

Vi har sett exempel på linjära avbildningar, som kan representeras av matriser, t.ex. :

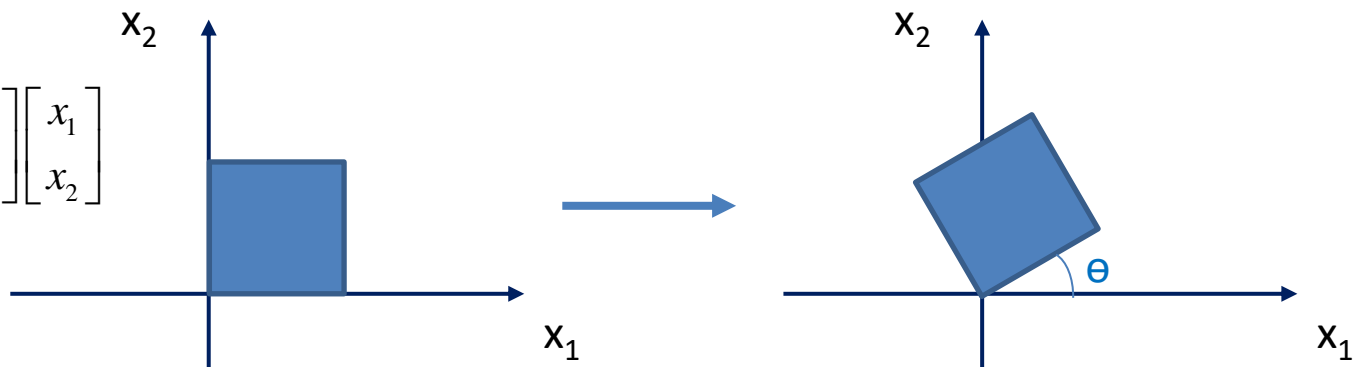
Skjuvning:

$$\begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix} \rightarrow S\mathbf{x} = \begin{bmatrix} 1 & k \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix}$$

Rotation:

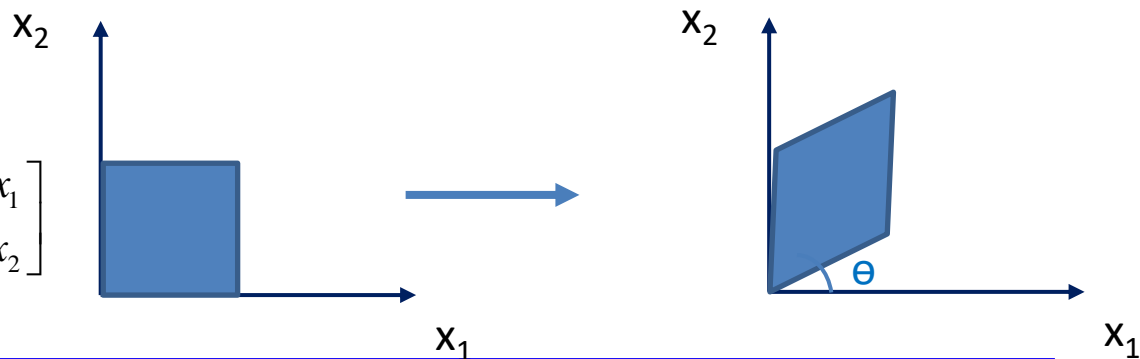
$$\begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix} \rightarrow R\mathbf{x} = \begin{bmatrix} \cos \theta & -\sin \theta \\ \sin \theta & \cos \theta \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix}$$

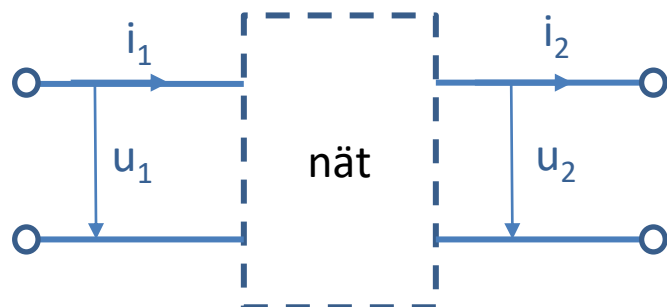

och de kan sammansättas med
matrismultiplikation:

Skjuvning och rotation:

$$\begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix} \rightarrow RS\mathbf{x} = \begin{bmatrix} \cos \theta & k \cos \theta - \sin \theta \\ \sin \theta & k \sin \theta + \cos \theta \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix}$$

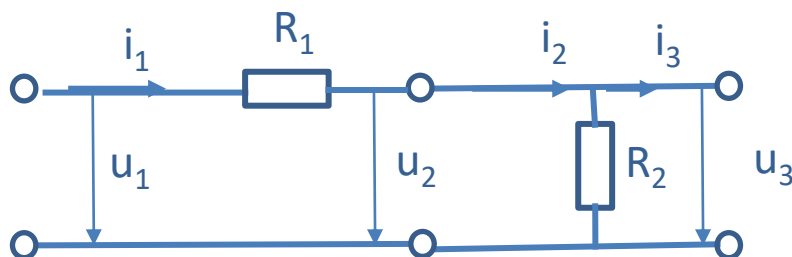

Överföringsfunktion (överföringsmatris, "transfer matrix"):

$$\begin{bmatrix} u_2 \\ i_2 \end{bmatrix} = A \begin{bmatrix} u_1 \\ i_1 \end{bmatrix}$$

Sammansatt överföringsfunktion:

Överföringsfunktion 1:

$$= \begin{bmatrix} 1 & -R_1 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} u_1 \\ i_1 \end{bmatrix}$$

Överföringsfunktion 2:

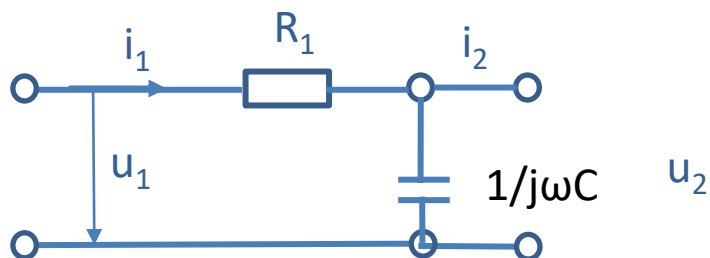
$$\begin{bmatrix} u_3 \\ i_3 \end{bmatrix} = A \begin{bmatrix} u_2 \\ i_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ -1/R_2 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} u_2 \\ i_2 \end{bmatrix}$$

Matrismultiplikation :

$$\begin{bmatrix} u_3 \\ i_3 \end{bmatrix} = AB \begin{bmatrix} u_1 \\ i_1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ -1/R_2 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} 1 & -R_1 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} u_1 \\ i_1 \end{bmatrix}$$

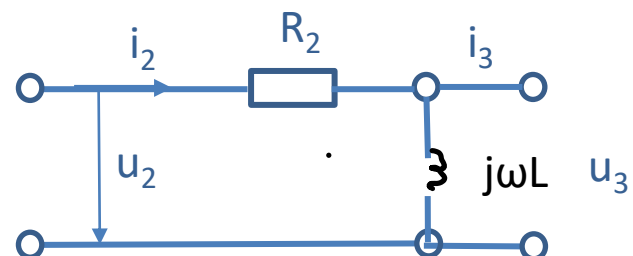
Lay 2.5

Lågpasfilter:

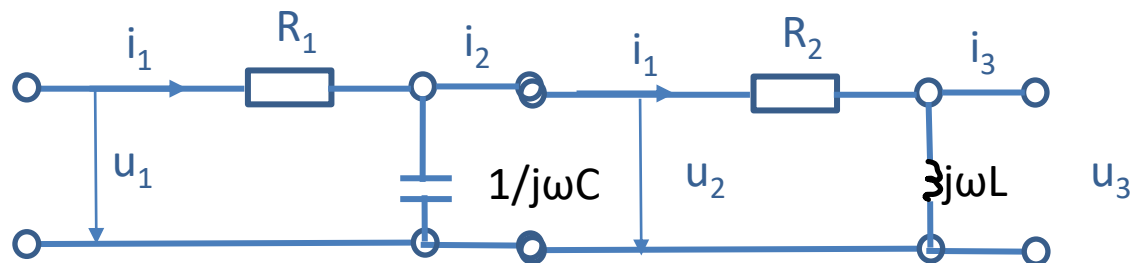
$$\mathbf{x} \rightarrow B\mathbf{x}$$

Högpasfilter:

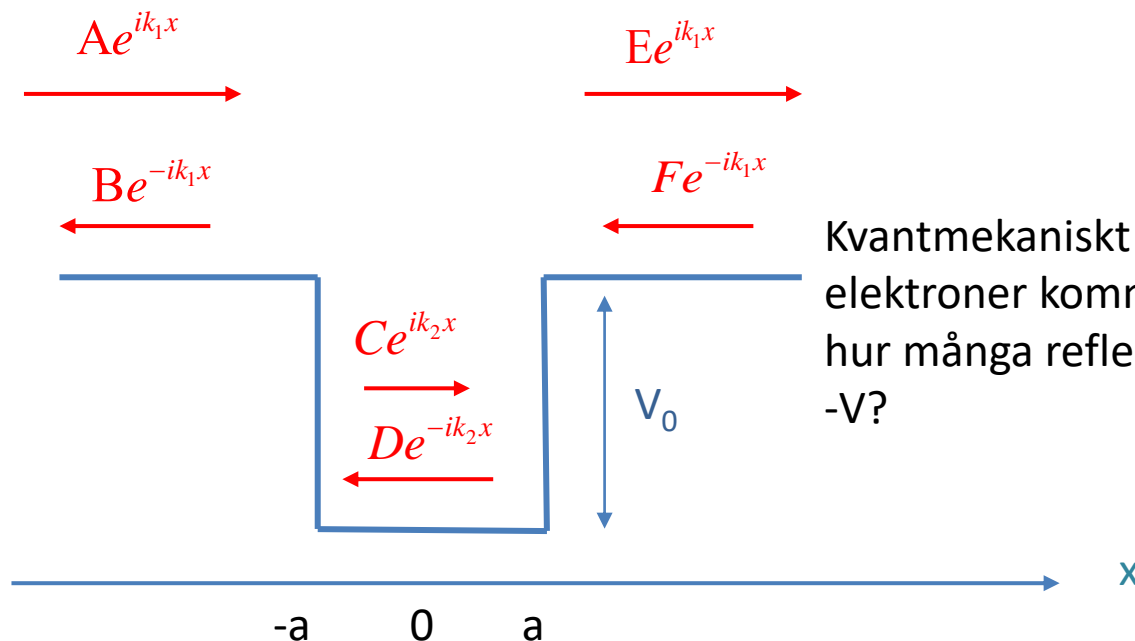
$$\mathbf{x} \rightarrow A\mathbf{x}$$

Sammansatt överföringsfunktion, bandpassfilter:

$$\mathbf{x} \rightarrow AB\mathbf{x}$$

(*) Bry er inte om detaljerna här, se på strukturen!

Kvantmekaniskt problem:
elektroner kommer in från vänster,
hur många reflekteras vid potentialbrunnen
 $-V$?

Randvillkor i $-a$ och a : vågfunktionen och dess derivata ska vara kontinuerliga:

$$Ae^{-ik_1a} + Be^{ik_1a} = Ce^{-ik_2a} + De^{ik_2a} \quad (1)$$

$$Ae^{-ik_1a} - Be^{ik_1a} = \frac{k_2}{k_1} Ce^{-ik_2a} - \frac{k_2}{k_1} De^{ik_2a} \quad (2)$$

$$Ce^{ik_2a} + De^{-ik_2a} = Ee^{ik_1a} + Fe^{-ik_1a} \quad (3)$$

$$Ce^{ik_2a} - De^{-ik_2a} = \frac{k_1}{k_2} Ee^{ik_1a} - \frac{k_1}{k_2} Fe^{-ik_1a} \quad (4)$$

(*) Bry er inte om detaljerna här, se på strukturen!

Dessa randvillkor kan formuleras:

$$\begin{pmatrix} A \\ B \end{pmatrix} = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} (1 + \frac{k_2}{k_1})e^{i(k_1 - k_2)a} & (1 - \frac{k_2}{k_1})e^{i(k_1 + k_2)a} \\ (1 - \frac{k_2}{k_1})e^{-i(k_1 + k_2)a} & (1 + \frac{k_2}{k_1})e^{-i(k_1 - k_2)a} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} C \\ D \end{pmatrix}$$

och:

$$\begin{pmatrix} C \\ D \end{pmatrix} = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} (1 + \frac{k_1}{k_2})e^{i(k_1 - k_2)a} & (1 - \frac{k_1}{k_2})e^{-i(k_1 + k_2)a} \\ (1 - \frac{k_1}{k_2})e^{i(k_1 + k_2)a} & (1 + \frac{k_1}{k_2})e^{-i(k_1 - k_2)a} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} E \\ F \end{pmatrix}$$

x

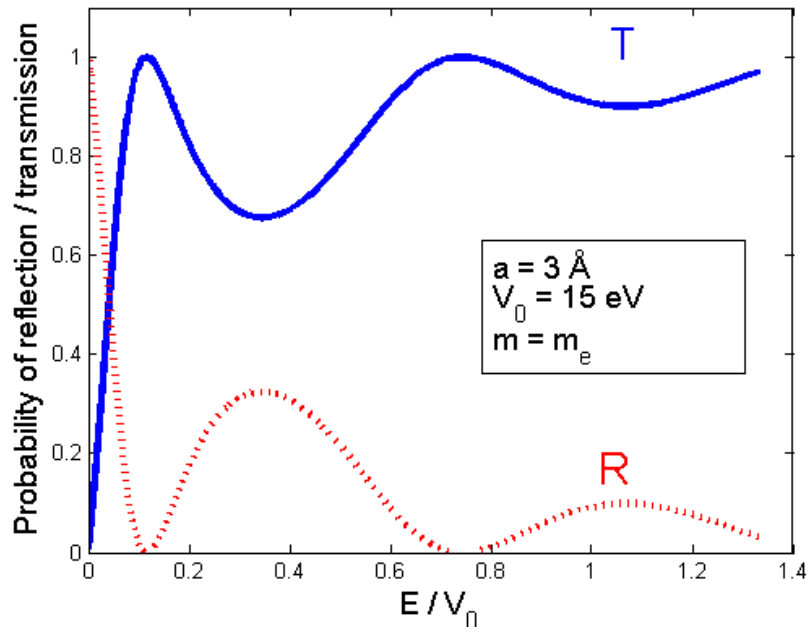
Alltså, efter matrismultiplikation:

$$\begin{pmatrix} A \\ B \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} M_{11} & M_{12} \\ M_{21} & M_{22} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} E \\ F \end{pmatrix}$$

Finessen här är att man kan lösa godtyckliga problem med steg i potentialen genom matrismultiplikation. Problemet är kvantmekaniskt, men helt analogt med t.ex, tunna skikt för antireflexbehandling och liknande i optiken, varje interface kan behandlas med en matris.

(*) Bry er inte om detaljerna här, se på strukturen!

Resultat::

Endimensionell modell.

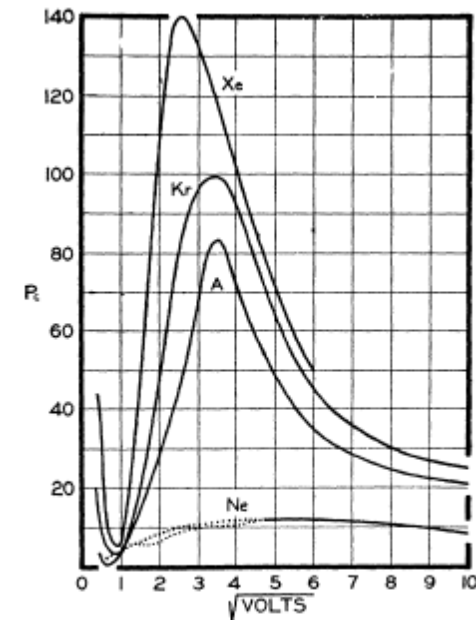
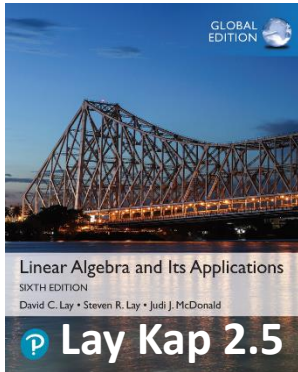

FIG. 8. Probability of collision in Ne, Ar, Kr and Xe.

Ramsauer 1920.

(*) Bry er inte om detaljerna här, se på strukturen!

Ofta kan det vara fördelaktigt att dela upp matriser i faktorer:

$$A = A_1 A_2 \dots A_p$$

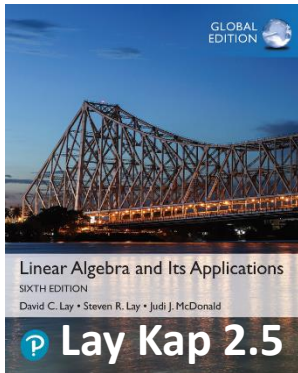
Dels för att det faktiska problem som ett system $A\mathbf{x}=\mathbf{b}$ tänks beskriva naturligt består av separata moduler som kan sammanfogas genom matrismultiplikation, men som kan t.ex. bytas ut eller modifieras separat.

Dels för att det kan vara beräkningsmässigt fördelaktigt att göra sådana faktoriseringar.

Som ett exempel på **en arbetsbesparande faktorisering** ska vi studera s.k. **LU-faktorisering** (aka LR-faktorisering)

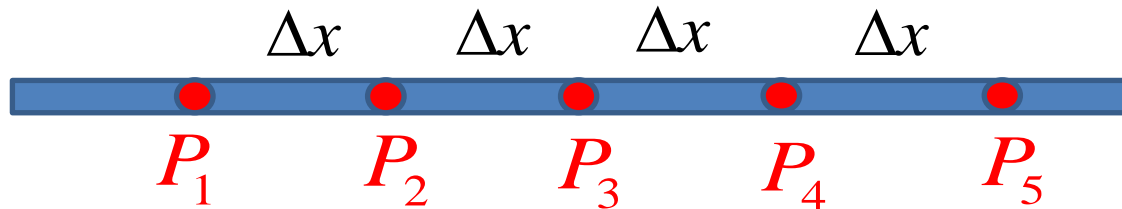
$$A=LU$$

som är numeriskt fördelaktig när man har att lösa många ekvationssystem $A\mathbf{x} = \mathbf{b}_1$, $A\mathbf{x} = \mathbf{b}_2$, ... $A\mathbf{x} = \mathbf{b}_n$ med samma koefficientmatris A men olika högerled, om dessa högerled inte är givna från början utan beräknas rekursivt.

$$A\mathbf{x} = \mathbf{b}_1, A\mathbf{x} = \mathbf{b}_2, \dots, A\mathbf{x} = \mathbf{b}_n$$

Exempel på ett problem när högerledet måste beräknas rekursivt: Lay 2.5 övning 32, transient värmeledning.

En vektor \mathbf{T}_k i \mathbb{R}^5 får beteckna temperaturerna i punkterna P_1 - P_5 vid tiden $t=k\Delta t$. Tidsutvecklingen bestäms av $A\mathbf{T}_{k+1} = \mathbf{T}_k$, med

$$A = \begin{bmatrix} 1+2C & -C & 0 & 0 & 0 \\ -C & 1+2C & -C & 0 & 0 \\ 0 & -C & 1+2C & -C & 0 \\ 0 & 0 & -C & 1+2C & -C \\ 0 & 0 & 0 & -C & 1+2C \end{bmatrix}$$

Detta är ett typiskt fall när LU-faktorisering lönar sig.

Vi utgår från ett problem $A\mathbf{x} = \mathbf{b}$ där A är $m \times n$.

LU -metoden delar upp en $m \times n$ matris A i en "Lower" $m \times m$ och en "Upper" triangulär $m \times n$ matris:

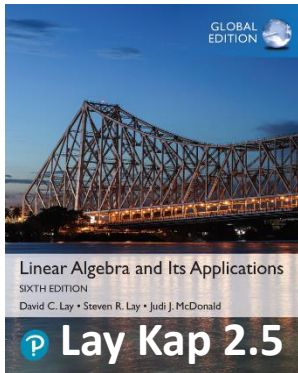
$$A = LU$$

schematiskt t.ex. för A (4x5) med formen:

$$A = \underbrace{\begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ * & 1 & 0 & 0 \\ * & * & 1 & 0 \\ * & * & * & 1 \end{bmatrix}}_L \underbrace{\begin{bmatrix} \bullet & * & * & * & * \\ 0 & \bullet & * & * & * \\ 0 & 0 & 0 & \bullet & * \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}}_U$$

L har alltså ettor som diagonalelement och nollor över diagonalen, medan U ska visa sig vara en trappstegsmatris som erhållits när A radreducerats på det vanliga sättet.

Hur får vi då fram lösningen \mathbf{x} ? Och hur ska då L och U beräknas?

$A\mathbf{x} = \mathbf{b}$ kan efter uppdelningen $A=LU$ lösas i två steg:

$$1) \quad L\mathbf{y} = \mathbf{b}$$

$$2) \quad U\mathbf{x} = \mathbf{y}$$

Som visas med ett exempel i Lay är det mycket effektivare, när man väl funnit L och U .

Vi betraktar fallet där A kan reduceras till trappstegsform U genom en serie elementära radoperationer utan radbyten. Skrivet med elementära matriser:

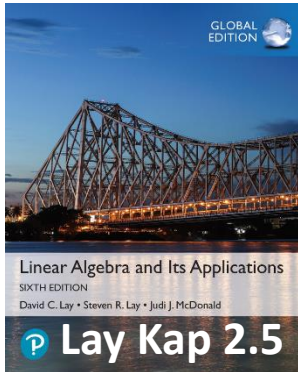
$$A \sim E_1 A \sim E_2 E_1 A \sim \dots \sim (E_p E_{p-1} \dots E_1) A = U$$

$$\therefore A = (E_p E_{p-1} \dots E_1)^{-1} U$$

$$\text{Vi söker alltså } L = (E_p E_{p-1} \dots E_1)^{-1}$$

Samma radoperationer som reducerar A till U reducerar alltså

$$\text{också } L \text{ till } I: (E_p E_{p-1} \dots E_1)(E_p E_{p-1} \dots E_1)^{-1} = I$$

Alltså: om A kan reduceras till trappstegsform U genom en serie radoperationer utan radbyten kan vi placera in element i L sådana att L reduceras till I med samma radoperationer.

Exempel:

$$A = \begin{bmatrix} 2 & 4 & -1 & 5 & -2 \\ -4 & -5 & 3 & -8 & 1 \\ 2 & -5 & -4 & 1 & 8 \\ -6 & 0 & 7 & -3 & 1 \end{bmatrix}$$

Den vanliga proceduren börjar:

Addera 2 x rad 1 till rad 2

Subtrahera 1 x rad 1 från rad 3

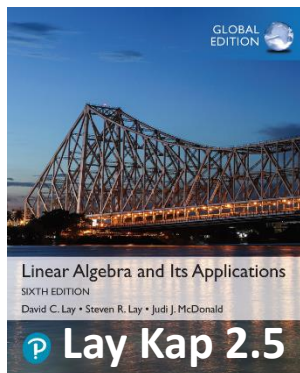
Addera 3 x rad 1 till rad 4.

$$A \sim \begin{bmatrix} 2 & 4 & -1 & 5 & -2 \\ 0 & 3 & 1 & 2 & -3 \\ 0 & -9 & -3 & -4 & 10 \\ 0 & 12 & 4 & 12 & -5 \end{bmatrix}$$

Samma operationer på:

$$L = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & * & 1 & 0 \\ -3 & * & * & 1 \end{bmatrix}$$

skulle ha producerat nollor under diagonalen
i den första kolumnen

Sedan reduceras den andra kolumnen:

$$A \sim \begin{bmatrix} 2 & 4 & -1 & 5 & -2 \\ 0 & 3 & 1 & 2 & -3 \\ 0 & -9 & -3 & -4 & 10 \\ 0 & 12 & 4 & 12 & -5 \end{bmatrix}$$

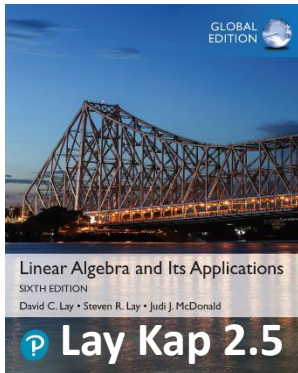
Addera 3 x rad 2 till rad 3

Subtrahera 4 x rad 2 från rad 4

$$A \sim \begin{bmatrix} 2 & 4 & -1 & 5 & -2 \\ 0 & 3 & 1 & 2 & -3 \\ 0 & 0 & 0 & 2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 4 & 7 \end{bmatrix}$$

Samma operationer
efter de tidigare skulle
gett nollor i kolumn 2
om:

$$L = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & -3 & 1 & 0 \\ -3 & 4 & * & 1 \end{bmatrix}$$

Sedan reduceras den tredje kolumnen:

$$A \sim \begin{bmatrix} 2 & 4 & -1 & 5 & -2 \\ 0 & 3 & 1 & 2 & -3 \\ 0 & 0 & 0 & 2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 4 & 7 \end{bmatrix}$$

Subtrahera 2 x rad 3 från rad 4

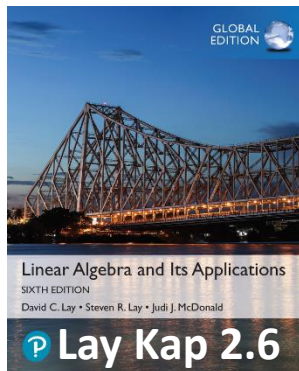
$$A \sim \begin{bmatrix} 2 & 4 & -1 & 5 & -2 \\ 0 & 3 & 1 & 2 & -3 \\ 0 & 0 & 0 & 2 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 0 & 5 \end{bmatrix} = U$$

Samma operationer
efter de tidigare skulle
gett nollor i kolumn 3
om:

$$L = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ -2 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & -3 & 1 & 0 \\ -3 & 4 & 2 & 1 \end{bmatrix}$$

$$L' = \begin{bmatrix} 2 & 0 & 0 & 0 \\ -4 & 3 & 0 & 0 \\ 2 & -9 & 2 & 0 \\ -9 & 12 & 4 & 5 \end{bmatrix}$$

L kan alltså byggas upp genom att bokföra
de rödmarkerade mellanresultaten och
dividera kolumnerna med pivotelementet
för att få ettor på diagonalen. U blir den
trappstegsmatris som erhålles ur A.

Input-Output modellen (W Leontief, ekonomiprispris 1973)

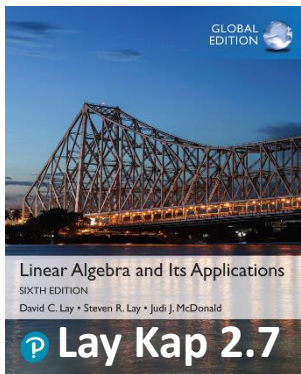
Ett samhälles ekonomi delas in olika produktionssektorer.

$$\begin{Bmatrix} \text{Mängd producerade} \\ \text{varor/tjänster} \\ \mathbf{x} \end{Bmatrix} = \begin{Bmatrix} \text{Internt} \\ \text{behov} \\ C\mathbf{x} \end{Bmatrix} + \begin{Bmatrix} \text{Slutligt} \\ \text{"behov"} \\ \mathbf{d} \end{Bmatrix}$$

Matrisen $C = (\mathbf{c}_1 \ \mathbf{c}_2 \ \dots \ \mathbf{c}_n)$ kallas *konsumtionsmatris*.

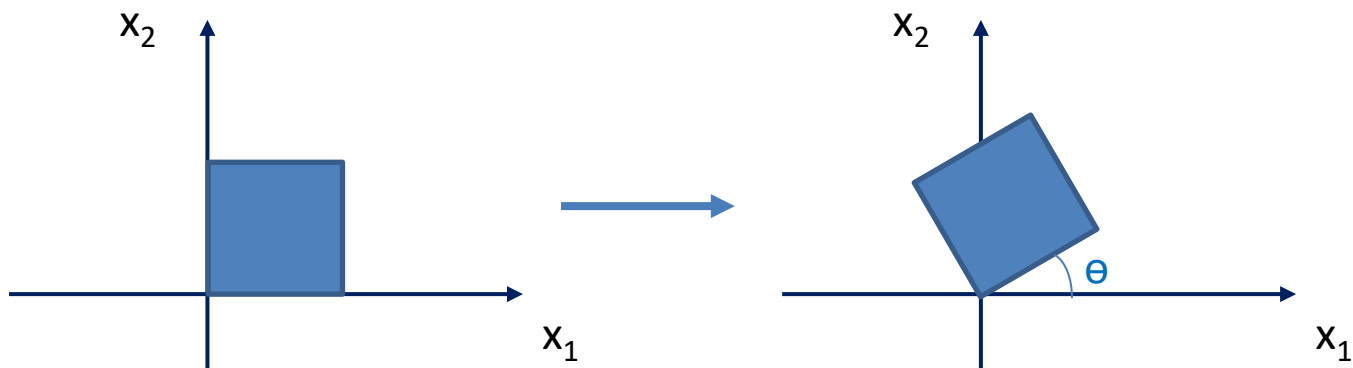
$$\Rightarrow I\mathbf{x} - C\mathbf{x} = (I - C)\mathbf{x} = \mathbf{d} \quad \text{eller} \quad \mathbf{x} = (I - C)^{-1}\mathbf{d}$$

Matrisen $(I - C)^{-1}$ beskriver förhållandet mellan produktion och konsumtion.

Vi har sett att t.ex. linjära avbildningar $\mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ kan beskrivas med 2×2 -matriser, såsom rotationen vinkeln φ :

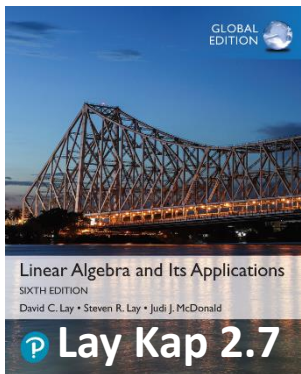
$$\begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix} \rightarrow R \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \cos \varphi & -\sin \varphi \\ \sin \varphi & \cos \varphi \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix}$$

Antag att vi därefter vill translatera figuren med $\begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix} \rightarrow \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} t_1 \\ t_2 \end{bmatrix}$

Detta är ingen linjär avbildning eftersom t.ex. nollvektorn inte avbildas på $\begin{bmatrix} 0 \\ 0 \end{bmatrix}$

Avbildningar $\mathbb{R}^2 \rightarrow \mathbb{R}^2$ som innefattar translationer kallas för **affina avbildningar**.
De kan inte beskrivas med 2×2 -matriser.

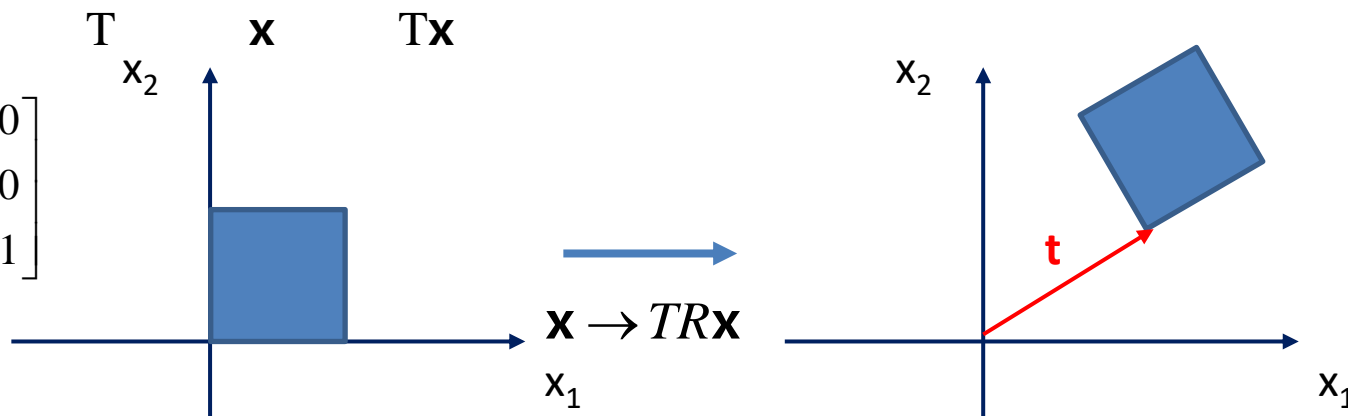
För att kunna hantera avbildningar $\mathbb{R}^n \rightarrow \mathbb{R}^n$ som innefattar translationer inför vi **homogena koordinater** så att de blir linjära avbildningar $\mathbb{R}^{n+1} \rightarrow \mathbb{R}^{n+1}$. $(x, y, 1)$ sägs vara homogena koordinater för (x, y) .

$$\begin{bmatrix} 1 & 0 & t_1 \\ 0 & 1 & t_2 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} x_1 \\ x_2 \\ 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x_1 + t_1 \\ x_2 + t_2 \\ 1 \end{bmatrix}$$

har den önskade funktionen.

Med:

$$R = \begin{bmatrix} \cos \varphi & -\sin \varphi & 0 \\ \sin \varphi & \cos \varphi & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}$$

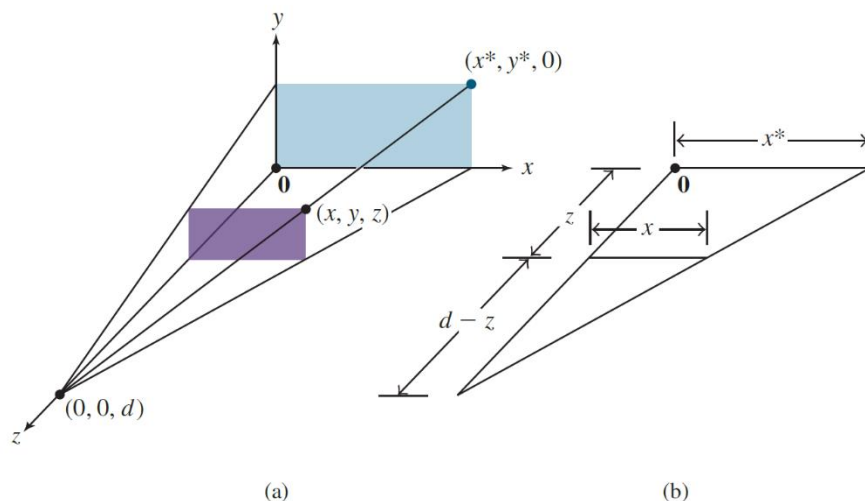

På samma sätt är $(x, y, z, 1)$ homogena koordinater för (x, y, z) . Mer generellt är (X, Y, Z, H) homogena koordinater för (x, y, z) om $H \neq 0$ och

$$x = \frac{X}{H}, \quad y = \frac{Y}{H}, \quad z = \frac{Z}{H}$$

Perspektivprojektioner

Ett tredimensionellt object avbildas genom projection på xy-planet från en punkt $(0,0,d)$. Av figuren framgår att vi vill avbilda (x,y,z) på $(x^*,y^*,0)$, och att

$$\frac{x^*}{d} = \frac{x}{d-z} \Rightarrow x^* = \frac{x}{1-z/d}$$

$$\frac{y^*}{d} = \frac{y}{d-z} \Rightarrow y^* = \frac{y}{1-z/d}$$

FIGURE 6 Perspective projection of (x, y, z) onto $(x^*, y^*, 0)$.

Vi använder homogena koordinater $(x, y, 0, 1 - z/d)$ för bilden.

$$\begin{bmatrix} x \\ y \\ z \\ 1 \end{bmatrix} \rightarrow P \begin{bmatrix} x \\ y \\ z \\ 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -1/d & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} x \\ y \\ z \\ 1 - z/d \end{bmatrix}$$

Underrum av \mathbb{R}^n

Ett **underrum** av \mathbb{R}^n är en uppsättning H i \mathbb{R}^n med dessa tre egenskaper:

1. Nollvektorn finns i H .
2. För varje u och v i H hamnar även $u+v$ i H .
3. Multiplikation med skalären c av u , cu , i H hamnar också i H .

Man säger att underrummet är slutet under ("closed under") addition och skalär multiplikation.

Kolumnrum (bilden, "image") för en matris A är uppsättningen **Col** A av alla linjära kombinationer av A 's kolumnvektorer.

Om $A = (a_1 \ a_2 \ \dots \ a_n)$ med kolumner i \mathbb{R}^m , är **Col** A samma som **Span** A .

Kolumnrummet av en $m \times n$ matris är ett underrum till \mathbb{R}^m .

Col A är lika med \mathbb{R}^m bara då A 's kolumner spänner upp hela \mathbb{R}^m .

En vektor b tillhör **Col** A om $Ax = b$ är konsistent.

Nollrummet för en matris A är uppsättningen $\text{Nul } A$ av alla lösningar till den homogena ekvationen $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$.

Nollrummet för en $m \times n$ matris A är ett underrum av \mathbb{R}^n .

Uppsättningen av alla lösningar till $A\mathbf{x} = \mathbf{0}$ med m homogena linjära ekvationer och n obekanta variabler utgör ett underrum till \mathbb{R}^n .

En **bas** för ett underrum H i \mathbb{R}^n är en linjärt oberoende uppsättning i H som spänner upp H .

Text kolumnerna i en inverterbar $n \times n$ matris utgör bas för \mathbb{R}^n , eftersom de är linjärt oberoende och spänner upp \mathbb{R}^n .

Uppsättningen $\{\mathbf{e}_1 \ \mathbf{e}_2 \ \dots \ \mathbf{e}_n\}$ kallas **standardbasen** för \mathbb{R}^n :

$$\mathbf{e}_1 = \begin{bmatrix} 1 \\ 0 \\ \vdots \\ 0 \end{bmatrix}, \quad \mathbf{e}_2 = \begin{bmatrix} 0 \\ 1 \\ \vdots \\ 0 \end{bmatrix}, \quad \dots \quad \mathbf{e}_n = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ \vdots \\ 1 \end{bmatrix}$$

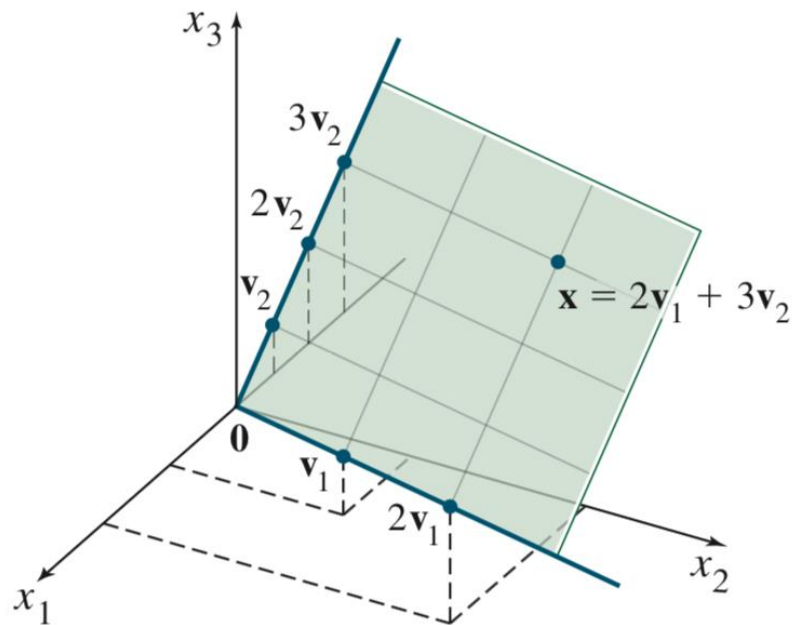
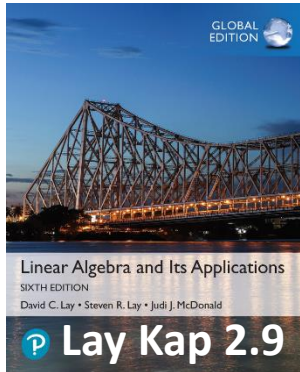

FIGURE 1 A coordinate system on a plane H in \mathbb{R}^3 .

$\{\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2\}$ är linjärt oberoende och spänner upp ett plan i \mathbb{R}^3 , ett underrum.

Som ett alternativ till standardbasen i \mathbb{R}^3 kan vektorn \mathbf{x} i detta plan entydigt beskrivas med basen $\{\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2\}$:

$$\mathbf{x} = 2\mathbf{v}_1 + 3\mathbf{v}_2$$

Dimensioner och Rang

En viss uppsättning $\mathcal{B} = (\mathbf{b}_1 \ \mathbf{b}_2 \ \dots \ \mathbf{b}_p)$ utgör basen för ett underrum H . För varje \mathbf{x} i H finns då *koordinater* c_1, c_2, \dots, c_p till \mathbf{x} relativt \mathcal{B} så att $\mathbf{x} = c_1 \mathbf{b}_1 + c_2 \mathbf{b}_2 + \dots + c_p \mathbf{b}_p$

Koordinatvektorn för \mathbf{x} relativt basen \mathcal{B} , även kallad \mathcal{B} - koordinatvektorn till \mathbf{x} är

$$(\mathbf{x})_{\mathcal{B}} = \begin{bmatrix} c_1 \\ \vdots \\ c_p \end{bmatrix}$$

Dimension av ett underrum H , $\dim H$, är antalet vektorer i någon bas till H .

Dimensionen för ett rum \mathbb{R}^n är n .

Rangen ("rank") för matrisen A , $\text{rank } A$, är dimensionen för kolumnrummet av A .

Om en matris A har n kolumner gäller: $\text{rank } A + \dim(\text{Nul } A) = n$

Ekvivalenta satser om $n \times n$ matrisen A (forts)

(antingen är alla satser sanna, eller så är alla falska).

- A är inverterbar.
- A är radekvivalent till I_n .
- A har n pivot-element.
- Ekvationen $Ax = \mathbf{0}$ har bara en trivial lösning.
- Kolumnerna i A bildar en linjärt oberoende uppsättning vektorer.
- Den linjära transformen $x \rightarrow Ax$ är ett-till-ett.
- Ekvationen $Ax = b$ har minst en lösning för varje b i \mathbb{R}^n .
- Kolumnerna i A spänner upp \mathbb{R}^n .
- Den linjära transformen $x \rightarrow Ax$ avbildar \mathbb{R}^n på \mathbb{R}^n .
- Det finns en $n \times n$ matris C sådan att $CA = I$.
- Det finns en $n \times n$ matris D sådan att $AD = I$.
- A^T är en inverterbar matris.
- Kolumnerna i A bildar en bas för \mathbb{R}^n .
- $\text{Col } A = \mathbb{R}^n$
- $\dim(\text{Col } A) = n$
- $\text{rank } A = n$
- $\text{Nul } A = \{\mathbf{0}\}$
- $\dim(\text{Nul } A) = 0$